

**МІНІСТЕРСТВО ОВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТР ПОЗАШКІЛЬНОЇ РОБОТИ
СВЯТОШИНСЬКОГО РАЙОНУ м. КИЄВА**

Новодворська Т. В.

**Навчальна програма
з позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку
«Студія образотворчого мистецтва»
(початковий, основний, вищий рівні навчання)**

4 роки навчання

Київ-2022

«Схвалено для використання в освітньому процесі»
Рішення експертної комісії з позашкільної освіти від 12.12.2022
(протокол №3)

*Зареєстровано у Каталозі надання грифів навчальній літературі та
навчальним програмам за № 8.0016-2022*

Автор програми:

Новодворська Таміла Володимирівна – завідувач відділу декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва Центру позашкільної роботи Святошинського району м. Києва, керівник гуртка образотворче мистецтво.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Творчість є «суттю життя в світі знань і краси», а творча діяльність учня молодшого шкільного віку – це стимул розвитку пізнання. «Творчість, – стверджував педагог, – є щаблинкою самостійного мислення, на якій дитина пізнає радість власної думки, переживає моральну гідність творця»

В. О. Сухомлинський

Невід’ємною частиною культури, одним із визначальних її проявів є образотворче мистецтво. Тисячоліттями мистецтво займало одне з пріоритетних місць за силою впливу на особистісний розвиток людини та її виховання. Високорозвинені цивілізації ставили і продовжують ставити мистецтво у центрі всієї освіти, розуміючи його унікальні можливості для розвитку духовності та інтелекту, універсальної доступності різних форм творчості для сприйняття і засвоєння з ранніх років дитинства.

Сучасні заклади освіти потребують оновленого підходу до процесу навчання. Надмірне застосування технічних засобів навчання унеможливорює самостійний творчий процес, адже всі художні операції виконують гаджети, а не дитина. Завдання сучасного педагога працювати на результат, а не на механізм подачі програмового матеріалу.

Універсальними у вирішенні завдань художнього й особистісного розвитку дітей, громадського та духовного становлення підростаючого покоління є заняття з образотворчого мистецтва. Це зумовлено тим, що вже у ранньому віці образотворча діяльність становить одну з найдоступніших і емоційно захоплюючих форм творчості дитини. У процесі малювання, ліплення вихованці набувають самостійності й ініціативності, у них виховуються товариські відносини, почуття взаємодопомоги та взаємоповаги. Вивчення образотворчого мистецтва – художньо естетичний розвиток вихованців, їх емоційної чутливості, практичних творчих умінь, формування стійкого інтересу до образотворчої діяльності, формування загальнокультурної компетентності.

Зміст програми ґрунтується на загальнолюдських цінностях та принципах науковості, послідовності, наступності та неперервності змісту загальної мистецької освіти, єдності навчання і виховання. Диференціювання тем базується на принципах системності та циклічності подання матеріалу, що узагальнений в структурні блоки.

Метою програми є формування ключових компетентностей особистості засобами образотворчого мистецтва. Основні **завдання** програми полягають у формуванні таких компетентностей:

1. **Пізнавальної**, що забезпечує ознайомлення з поняттями та знаннями, які стосуються образотворчого мистецтва.

2. **Практичної**, що сприяє оволодінню навичками живопису, графіки, скульптури, декоративного мистецтва. Практична художня діяльність передбачає ознайомлення з різноманітними художніми матеріалами й техніками та включає роботу за зразком, з пам'яті, з натури, за уявою; на площині та в об'ємі.

3. **Творчої**, що передбачає розвиток естетичного сприйняття, вміння помічати красиве у навколишньому середовищі, емоційно відгукуватися та усвідомлювати красу, здатність до співпереживання; формування вміння висловлювати естетичне ставлення до творів мистецтва.

4. **Соціальної**, що сприяє формуванню позитивного ставлення до світу на основі емоційно-чуттєвого досвіду та залученню до художньо-творчої діяльності шляхом опанування основних правил-понять на чуттєвому рівні; розвитку чуттєво-емоційної сфери, художньо-образного мислення, потреби і здатності до художньо-творчої самореалізації; спонуканню до необхідності вносити елементи краси в побут, природу, стосунки з однолітками, дорослими та дбайливого, шанобливого ставлення до народних традицій, національної свідомості, формуванню естетичного смаку; популяризації народних промислів.

Програма передбачає такі основні види художньої діяльності вихованців на заняттях, як сприймання (естетичне сприймання дійсності та сприймання творів мистецтва) та практична художня діяльність (репродуктивно-творча і творча).

Структура програми базується на засадах особистісно орієнтованого навчання і побудована за концентричним принципом вивчення навчального матеріалу, який допускає повторне вивчення окремих тем і понять змістової лінії у кожному наступному році навчання з розширенням змісту й поглибленням рівня його викладу.

Основною формою навчання образотворчому мистецтву вихованців у групах **початкового рівня** є гра, під час якої відбувається поступовий перехід від простих до складніших видів творчості. Головна увага приділяється опановуванню вихованцями елементарних основ формотворення, композивання на площині та кольорознавству.

На заняттях **основного рівня** завдання педагога полягає в тому, щоб найбільш ефективно розвинути творчі здібності учнів, забезпечити формування у них практичних навичок образотворення, ознайомлення з різними видами візуальних мистецтв та з засобами художньої виразності. Провідними навчальними завданнями стосовно образотворчих знань, умінь і навичок

залишаються «форма» і «колір». Програмою передбачено опановування академічним малюнком, живописом та композиційними прийомами (на елементарному рівні) у різних видах образотворчого мистецтва.

Вищий рівень. Велика увага приділяється розвитку художньо-творчих здібностей вихованців, засвоєнню та удосконаленню навичок набутих на основному рівні навчання з академічного малюнку, живопису, скульптурі та композиції. Основними завданнями вивчення дисципліни є навчити гуртківців основам реалістичного малювання гіпсової голови та малювання конструктивно-анатомічної будови гіпсових зліпків частин обличчя, розвинути просторове мислення та образне уявлення. Удосконалити навички живопису, а саме: використання кольору, як засобу гармонізації форми та художньої виразності.

Програма розрахована на роботу з вихованцями віком від 7 до 18 років. Заняття проводяться двічі на тиждень. Обсяг та тривалість занять становлять: початковий рівень – (1 рік навчання) 144 год., 4 год. на тиждень (діти 7-9 років); основний рівень-(2 роки навчання) (діти 9-14 років):

1-2 рік навчання – 216 год. на рік, 6 год. на тиждень;

3 рік навчання – 324 год. на рік, 9 год. на тиждень;

вищий рівень - (1 рік навчання) 324 год. на рік, 9 год. на тиждень (діти 14-18 років).

У програмі передбачено індивідуальну роботу з вихованцями згідно Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах, яке затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 11.08.2004, № 651. Програма є орієнтовною, а тому керівник колективу може вносити зміни та доповнення до її змісту, враховуючи умови. Кількість годин та їхній розподіл за темами програми теж є орієнтовними. Керівник колективу може сам визначати доцільність такого розподілу і вносити до програми відповідні корективи.

Програма розроблена на основі програми студії образотворчого мистецтва (Рекомендовано Міністерством освіти і науки України, Державний центр позашкільної освіти, кафедра позашкільної освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Київ 2016).

Початковий рівень
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1	Вступ	2		2
2	Прості форми: відтворення лінією, прямою, в об'ємі	2	20	22
3	Ліплення	2	16	18
4	Засоби komponування простих форм	4	26	30
5	Основні форми та їхні частини у живописі	4	16	20
6	Природні форми та їх декоративна переробка у малюнку	4	30	34
7	Екскурсії, конкурси, свята, виставки		14	14
8	Підсумок	4		4
	Разом	22	122	144

ЗМІСТ ПРОГРАМ

1. Вступ (2 год.)

Теоретична частина. План роботи на навчальний рік. Правила поведінки в колективі та безпеки під час роботи. Прилади та матеріали для малювання (кольорові та графічні олівці, пастель, шкільна крейда, воскова крейда, фломастери, пензлі, папір тощо).

2. Прості форми: відтворення лінією, прямою, в об'ємі (22 год.)

Теоретична частина. Графічні матеріали та інструменти. Прийоми роботи графічними інструментами. Прості геометричні форми: площинні – прямокутник, квадрат, трикутник, коло, овал; об'ємні – куб, циліндр, конус, куля. Лінія, пляма, крапка, штрих як засоби відтворення форми на площині. Правила користування гуашевими, акварельними фарбами та пензлем.

Практична частина. Створення (на елементарному рівні) виразного образу за допомогою ліній на основі творчої уяви. Створення композиції з крапок, ліній, плям. Рекомендовані теми малюнків: «Осіньне листя», «Осінь», «Свято врожаю», «Орнамент», стилізація природних форм.

3. Ліплення (18 год.)

Теоретична частина. Прості форми в об'ємі. Правила роботи з пластиліном. Модифікації (видозміни) форм.

Практична частина. Формування навичок відтворення предметів різних розмірів. Рекомендовані теми робіт: Ліплення природної форми за зразком (передавання основного характеру об'ємної форми, формування навичок відтворення предметів різних розмірів.). Ліплення овочів і фруктів (буряк, виноград, груша, капуста, яблуко, огірок тощо). Ліплення звірів, птахів, риб та інших тварин: ведмедик, зайчик, песик, скалярія, ящірка тощо. Ліплення дерев та квітів (береза, яблуня, конвалія, пролісок, троянда тощо).

4. Засоби komponування простих форм (30 год.)

Теоретична частина. Композиції на формат. Лінія горизонту. Розміщення елементів зображення з дотриманням їх просторового взаєморозташування (біля, над, під, зліва, справа, вгорі, внизу).

Практична частина. Рекомендовані теми малюнків: «Пейзаж», композиції на погляд вчителя в залежності від часу вивчення даної теми.

5. Основні форми та їхні частини у живописі (20 год.)

Теоретична частина. Техніка та прийоми користування гуашевими та акварельними фарбами, пензлями, палітрою. Основні та похідні кольори. Способи утворення похідних кольорів. Спектральні кольори та їх послідовність. Розбіл спектральних кольорів, відтінки кольорів. Групи «тепліх» та «холодних» кольорів.

Практична частина. Рекомендовані теми малюнків: простий декоративний натюрморт з трьох предметів (теплий, холодний).

6. Природні форми та їх декоративна переробка у малюнку (34 год.)

Теоретична частина. Декор. Стилзація природніх форм у декоративні форми. Силуетна форми та її оздоблення простими декоративними елементами.

Практична частина. Рекомендовані теми малюнків: малювання звірів, птахів, риб і комах: ведмедик, смугастий кіт, курчатко, черепаха, кольорові риби, павучок, кольорові метелики тощо. Малювання дерев, квітів та інших рослин: ялинка, кольорові листочки з різних дерев, самоцвіт-семицвіт, травичка, гриби тощо. Малювання овочів і фруктів: вишеньки, морква, огірок, помідор, яблуко тощо.

7. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (14 год.)

Практична частина. Екскурсії для ознайомлення з природою, історією та культурою краю. Відвідування краєзнавчих, природничих, історичних і художніх музеїв, виставок.

8. Підсумок (4 год.)

Теоретична частина. Підбиття підсумків. Перегляд та обговорення кращих робіт вихованців, виконаних протягом року.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- правила поведінки в колективі та безпеки під час роботи;
- загальне поняття «образотворче мистецтво»;
- матеріали й інструменти, якими працює художник;
- поняття композиції (на початковому рівні);
- поняття про лінію горизонту;
- поняття про основні кольори;
- поняття групи «тепліх» та «холодних» кольорів;
- поняття декору;
- правила роботи з пластиліном.

Вихованці мають уміти та застосовувати:

- правила користування гуашевими та акварельними фарбами, пензлем;
- використовувати різні прийоми у роботі з графічними інструментами;
- передавати прості форми в об'ємі;
- стилізувати природні форми у декоративні форми;
- ліпити природні форми за зразком;
- заповнювати площини аркуша (велике зображення);
- розміщувати елементи зображення з дотриманням їх просторового взаєморозташування (біля, над, під, зліва, справа, вгорі, внизу).

Вихованці мають набуті досвіду:

- роботи в колективі та безпеки під час виконання завдань;
- використовувати художні техніки та матеріали при виконанні творчих завдань;
- використовувати набуті знання у самостійній художній діяльності;
- здатності розуміти та оцінювати естетичні явища.

Основний рівень, перший рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1	Вступ	3		3
2	Мова графіки та живопису	6	62	68
3	Мова скульптури, архітектури та декоративно-прикладного мистецтва	3	36	39
4	Композиційні прийоми у графіці та живописі	3	41	44
5	Композиційні прийоми у скульптурі та декоративно-прикладному мистецтві	3	41	44
6	Екскурсії, конкурси, свята, виставки		15	15
7	Підсумок	3		3
	Разом	21	195	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Теоретична частина. План роботи на навчальний рік. Правила поведінки в колективі та безпеки під час роботи. Демонстрація творів образотворчого мистецтва, виготовлених вихованцями в попередні роки.

2. Мова графіки та живопису (68 год.)

Теоретична частина. Види образотворчого мистецтва. Графіка як вид образотворчого мистецтва. Основні графічні матеріали та інструменти. Засоби виразності графіки: лінія, штрих, крапка, пляма. Графічні способи передавання форми та характеру поверхні зображуваних предметів. Живопис як вид образотворчого мистецтва. Художні матеріали та інструменти художників-живописців. Колір – головний засіб виразності живопису. Передача багатства кольорів та відтінків у роботі з натури. Основні, похідні, теплі, холодні кольори (актуалізація знань). Хроматичні, ахроматичні кольори. Збагачення палітри колірних відтінків.

Практична частина. Рекомендовані теми малюнків: прості натюрморти (гличики різних форм та овочі, фрукти на фоні різних драперів).

3. Мова скульптури, архітектури та декоративно-прикладного мистецтва (39 год.)

Теоретична частина. Скульптура як вид образотворчого мистецтва, її основні ознаки. Матеріали для роботи художників-скульпторів. Об'єм та фактура як засоби виразності скульптури. Рельєф. Фактури поверхні у рельєфі. Декоративно-прикладне мистецтво та його засоби виразності (спрощені форми, колір, орнамент).

Практична частина. Рекомендовані теми: ліплення натюрморту (глечика та яблука), ліплення рельєфу (тварини).

4. Композиційні прийоми у графіці та живописі (44 год.)

Теоретична частина. Роль композиції (вибір формату, розміру зображення) у створенні художнього твору. Композиції: врівноважена та неуврівноважена. Досягнення композиційної рівноваги шляхом розташування на площині великих та малих елементів. Композиційний центр. Виділення головного в композиції. Симетрія як найпростіший композиційний засіб організації площини. Досягнення рівноваги в асиметричній композиції. Використання зображувальних можливостей кольору. Колорит, колірна гама. Колірні асоціації. Будова фігури людини, її складові частини.

Практична частина. Рекомендовані теми малюнків: малювання композиції на погляд педагога в залежності від часу вивчення даної теми, а саме: осінь («Осінній ярмарок», «Спогади про літо»), зима («Новорічний карнавал», «Зимові ігри», «Вертеп»), весна («Весняні роботи», «Мій вихідний день»).

5. Композиційні прийоми у скульптурі та декоративно-прикладному мистецтві (44 год.)

Теоретична частина. Будова тіла тварин. Будова тіла людини. Відтворення особливостей будови та зовнішнього вигляду тварин та людини під час ліплення. Статичний та динамічний образ у скульптурі (круглій або рельєфі). Спрощення форм в декоративній композиції (рослини, птахи). Декоративний образ в об'ємі. Народна іграшка. Особливості декоративного образу тварин. Спрощення та ритм як засоби створення орнаменту. Види орнаменту. Вибір формату. Головне та другорядне у декоративній композиції.

Практична частина. Рекомендовані теми для ліплення та малюнку: «У зоопарку», «Дельфін», «Паперові диво-квіти», «Чарівний птах», «Дивовижні коники і баранці», «Великодні писанки», «Чудові візерунки» (для оздоблення серветки, закладки тощо), «Гарний посуд», «Весняний килимок», «Пташка серед квітів», «Чарівна ваза», «Панно з квітами».

6. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (15 год.)

Практична частина. Екскурсії для ознайомлення з природою, історією та культурою краю. Відвідування краєзнавчих, природничих, історичних і художніх музеїв, виставок.

7. Підсумок (3 год.)

Теоретична частина. Підбиття підсумків. Перегляд та обговорення кращих робіт вихованців, виконаних протягом року.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- правила поведінки в колективі та безпеки під час роботи;
- основні види образотворчого мистецтва та засоби його виразності;
- композиційні прийоми у графіці та живописі;
- композиційні прийоми у скульптурі та декоративно-прикладному мистецтві;
- будову тіла тварин; будову тіла людини;
- роль композиції (вибір формату, розміру зображення) у створенні художнього твору;
- види орнаменту;
- способи створення народної іграшки;
- особливості декоративного образу тварин.

Вихованці мають уміти та застосовувати:

- користуватися графічними матеріалами та інструментами;
- застосовувати у художньому творі різні засоби виразності графіки: лінія, штрих, крапка, пляма;
- передавати форму та характер поверхні зображуваних предметів елементарними графічними способами;
- застосовувати зображувальні можливості кольору;
- відтворювати під час ліплення особливості будови, зовнішній вигляд тварин та людини;
- створювати декоративні образи в об'ємі.

Вихованці мають набути досвіду:

- використовувати засоби художньої виразності у власній творчій діяльності;
- на основі розвитку особистісно-позитивного, художньо-естетичного та емоційно-чуттєвого сприйняття здатності до художнього мислення та творчої активності;

- використовувати універсальні особистісні якості та здібності: образного мислення, уяви, фантазії, спостережливості, зорової пам'яті, художнього смаку та сприйняття кольору, форми, ритму, фактури поверхні тощо.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1	Вступ	3		3
2	Художня творчість у житті людини	3		3
3	Художні матеріали	1	2	3
4	Малюнок	6	56	62
5	Живопис	6	63	69
6	Композиція	12	46	58
7	Екскурсії, конкурси, свята, виставки		12	12
8	Підсумок	6		6
	Разом	37	179	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Теоретична частина. План роботи на навчальний рік. Правила поведінки в колективі та безпеки під час роботи. Демонстрація творів образотворчого мистецтва, виготовлених вихованцями в попередні роки.

2. Художня творчість у житті людини (3 год.)

Теоретична частина. Значення та вплив мистецтва в житті людини. Живопис – станковий, батальний, монументальний. Скульптура – станкова та монументальна. Медальєрне мистецтво. Скульптура малих форм.

Декоративно-прикладне мистецтво. Народні ремесла. Архітектура. Стили різних історичних епох. Дизайн. Художнє конструювання.

3. Художні матеріали (3 год.)

Теоретична частина. Властивості та особливості вугілля, сухої та олійної пастелі, соусу, кольорової гуаші.

Практична частина. Виконання вправ з художніми матеріалами. Рекомендовані теми малюнків: пейзаж «Зима» з використанням різноманітних

ліній та штрихів, виконаних пером; пейзаж «Осінь» – розтяжка тону з застосуванням техніки розтирання (вугілля, суха пастель); «Птахи» – видряпування (туш, свічка).

4. Малюнок (62 год.)

Теоретична частина. Пропорції предметів, відповідність форми предмета натурі. Симетрія й асиметрія. Форма предмета, тіні, світлотіні, взаємовплив предметів у середовищі. Пластика зображення людини та тварини.

Практична частина. Рекомендовані теми малюнків: натюрморт з 2-х, 3-х предметів, контрастних за формою і тоном на тлі драперій; складний натюрморт з предметів побуту та драперій; натюрморт з геометричними фігурами; малювання начерків постаті фігури людини, тварини та птахів з натури та уяви; малювання рослин з натури; замальовки та начерки пейзажів.

5. Живопис (69 год.)

Теоретична частина. Пошуки кольору наближеного до натури з урахуванням впливу середовища. Передача об'єму предметів засобами кольору. Колористичні відношення у живописі.

Практична частина. Рекомендовані теми малюнків: прості натюрморти з 2-х предметів побуту та фруктів, протилежних за кольором на тлі драперій локального кольору; прості предмети з 3-х предметів побуту та овочів наближених за кольором на тлі однотонної драперії.

6. Композиція (58 год.)

Теоретична частина. Види композицій. Композиційний центр.

Практична частина. Рекомендовані теми малюнків: композиції за спостереженнями «Веселе свято», «Спортивні ігри», «Чудесний хор», ілюстрації до казок («Кіт у чоботях», «Дюймовочка», «Пан Коцький» тощо), «Образ дитячого театру», портретна композиція «Театральна маска», ескізи декоративної тканини «Костюм театального героя», «Костюм до образу Квітки», плакат «Персонаж лялькового театру», «Пальцева голівка», «Афіша до дитячої вистави», «На арені цирку» (клоуни, жонглери, дресирувальники, фокусники, акробати).

7. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (12 год.)

Практична частина. Екскурсії для ознайомлення з природою, історією та культурою краю. Відвідування краєзнавчих, природничих, історичних і художніх музеїв, виставок.

Участь у всеукраїнських, міських та районних конкурсах та виставках.

8. Підсумок (6 год.)

Теоретична частина. Підбиття підсумків. Перегляд та обговорення кращих робіт вихованців, виконаних протягом року.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- правила поведінки в колективі та безпеки під час роботи;
- значення та вплив мистецтва в житті людини;
- властивості різних художніх матеріалів;
- теоретичну частину малюнку, а саме: пропорції предметів, відповідність форми предмета натурі; поняття «симетрія» й «асиметрія»; форма предмета, тіні, світлотіні, взаємовплив предметів у середовищі; пластика зображення людини та тварини;
- теоретичну частину живопису, а саме: пошуки кольору наближеного до натури з урахуванням впливу середовища; передача об'єму предметів засобами кольору;
- поняття колористичних відношень;
- види композицій;
- поняття «композиційний центр».

Вихованці мають уміти та застосовувати:

- виконувати вправи з різними художніми матеріалами, а саме: вугілля, суха та олійна пастелі, соусу, кольорової гуаші.
- малювати начерки постаті фігури людини, тварини та птахів з натури та уяви;
- знаходити колір наближений до натури з урахуванням впливу середовища;
- відображати об'єм предметів засобами кольору;
- розпізнавати колористичні відношення у живописі;
- вміти застосовувати теоретичну частину з малюнку та живопису при виконанні практичних робіт, а саме: натюрморти з 2-х, 3-х предметів, контрастних за формою і тоном на тлі драперій; складні натюрморти з предметів побуту та драперій; натюрморт з геометричними фігурами;
- малювання рослин з натури;
- робити замальовки та начерки пейзажів;
- створювати багатофігурні композиції.

Вихованці мають набути досвіду:

- аналізувати значення та вплив мистецтва в житті людини;
- виконання академічного живопису та малюнку;
- виконання простих та складних композицій;

- малювати начерки постаті фігури людини, тварини та птахів з натури та уявою різними художніми матеріалами, а саме: вугілля, суха та олійна пастелі, соусу, кольорової гуаші.

Основний рівень, третій рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1	Вступ	3		3
2	Українське образотворче мистецтво як безцінний скарб, частина світової культури	3		3
3	Малюнок	10	89	99
4	Живопис	10	95	105
5	Композиція	6	60	66
6	Скульптура	3	27	30
7	Екскурсії, конкурси, свята, виставки		15	15
8	Підсумок	3		3
	Разом	38	286	324

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Теоретична частина. План роботи на навчальний рік. Правила поведінки в колективі та безпеки під час роботи. Демонстрація творів образотворчого мистецтва, виготовлених вихованцями в попередні роки.

2. Українське образотворче мистецтво як безцінний скарб, частина світової культури (3 год.)

Теоретична частина. Перлини українського давнього та сучасного образотворчого мистецтва – досягнення світової культури. Шедеври національного образотворчого мистецтва в контексті світової культури та мистецтва.

3. Малюнок (99 год.)

Теоретична частина. Поняття перспективи. Закони симетрії. Конструктивне розуміння форми. Пластика зображення людини та тварини.

Практична частина. Рекомендовані теми малюнків: натюрморти з 2-х, 3-х геометричних гіпсових предметів, контрастних за формою на тлі драперій (куб, шар, циліндр, піраміда, конус). Лінійно-конструктивний та тоновий малюнок.

4. Живопис (105 год.)

Теоретична частина. Види та жанри живопису. Техніки живопису. Колористичні завдання. Моделювання складної форми засобами живопису. Вивчення впливу світлоповітряного середовища на предмети.

Практична частина. Рекомендовані теми малюнків: складні натюрморти з 5-6 предметів побуту та фруктів, наближених та протилежних за кольором на тлі драперій локального кольору.

5. Композиція (66 год.)

Теоретична частина. Композиційно-виражальні засоби різних видів та жанрів образотворчого мистецтва. Пошук оптимального композиційного задуму шляхом варіативного komponування.

Практична частина. Рекомендовані теми малюнків: композиції за спостереженнями та враженнями: «В театрі», «Розваги», «Спорт»; історична композиція із життя українського народу: «Запорізька Січ», «Козаки на чайках»; портретна композиція: «Образний портрет історичної особи»; композиція за мотивами мистецтва різних епох і народів: «Печерне мистецтво», «Світ стародавнього Єгипту», «Стародавня Русь», «Бароковий світ України»; гравюра на картоні: «Букет квітів».

6. Скульптура (30 год.)

Теоретична частина. Види, жанри та виражальні засоби у скульптурі.

Практична частина. Рекомендовані теми ліплення скульптури: «Людина в русі», «Людина і тварина»; виготовлення портрета: голова казкового чи літературного героя (пап'є-маше).

7. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (15 год.)

Практична частина. Екскурсії для ознайомлення з природою, історією та культурою краю. Відвідування краєзнавчих, природничих, історичних і художніх музеїв, виставок. Участь у всеукраїнських, міських та районних конкурсах та виставках.

8. Підсумок (3 год.)

Теоретична частина. Підведення підсумків. Перегляд та обговорення кращих робіт вихованців, виконаних протягом року.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- правила поведінки під час занять;
- історію українського образотворчого мистецтва як частини світової культури;
- види та жанри образотворчого мистецтва;
- властивості різноманітних інструментів та матеріалів;
- поняття перспективи;
- закони симетрії;
- конструктивне розуміння форми;
- види та жанри живопису;
- техніки живопису;
- елементарні основи кольорознавства;
- способи утворення похідних кольорів;
- основні закони композиції;
- види, жанри та виражальні засоби у скульптурі;
- особливості будови тіл тварин, птахів, фігури людини.

Вихованці мають уміти та застосовувати:

- дотримуватися правил техніки безпеки під час роботи;
- організовувати своє робоче місце, правильно сидіти;
- самостійно виконувати академічний малюнок та живопис;
- спостерігати й аналізувати форму предметів, їх пропорції;
- взаєморозташування предметів та їх взаємозв'язок;
- враховувати при роботі над композиціями композиційно-виражальні засоби різних видів та жанрів образотворчого мистецтва;
- знаходити оптимальний композиційний задум шляхом варіативного komponування;
- малювати начерки постаті фігури людини, тварини та птахів з натури та уяви;
- малювати рослини з натури;
- робити замальовки та начерки пейзажів.

Вихованці мають набути досвіду:

- аналізувати на початковому рівні шедеври національного образотворчого мистецтва в контексті світової культури та мистецтва;
- у розвитку сприйняття, пам'яті та уяви;

- у спостереженні за світом, що дає нові знання про навколишнє середовище;
- вчитися бачити і представляти образи, а потім відтворювати їх самостійно;
- поступового осмислення навколишнього середовища;
- у розвитку естетичних почуттів і творчих здібностей.

Вищий рівень НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1	Вступ	3		3
2	Сучасне українське образотворче мистецтво як втілення менталітету українців	3		3
3	Малюнок	10	89	99
4	Живопис	10	95	105
5	Композиція	6	60	66
6	Скульптура	3	27	30
7	Екскурсії, конкурси, свята, виставки		15	15
8	Підсумок	3		3
	Разом	38	286	324

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Теоретична частина. План роботи на навчальний рік. Правила поведінки в колективі та безпеки під час роботи. Демонстрація творів образотворчого мистецтва, виготовлених вихованцями в попередні роки.

2. Сучасне українське образотворче мистецтво як втілення менталітету українців (3 год.)

Теоретична частина. Сучасне українське мистецтво. Сучасне українське мистецтво у світовому культурному просторі як форма спадкоємності національної традиції.

3. Малюнок (99 год.)

Теоретична частина. Конструктивно-анатомічна будова голови людини за гіпсовими моделями. Конструктивно-анатомічна будова обрубної голови. Конструктивно-анатомічна будова гіпсових зліпків частин обличчя Давида. Тональний малюнок гіпсової голови Сократа.

Практична частина. Рекомендовані теми малюнків: малювання обрубної голови (фас, анфас, профіль), гіпсові зліпки частин обличчя Давида (ніс, вухо, око, губи), гіпсова голова Сократа.

4. Живопис (105 год.)

Теоретична частина. Голова людини: пропорції, риси, характер. Вивчення пластичних особливостей. Портрет (фас, анфас, профіль) .

Практична частина. Рекомендовані теми малюнків: малювання жіночого та чоловічого портретів (фас, анфас, профіль), натюрморт із гіпсовою маскою на тлі кольорових драперів та предметів побуту.

5. Композиція (66 год.)

Теоретична частина. Сюжет художнього твору. Об'єкти і фон – взаємозв'язок елементів.

Практична частина. Створення сюжетних композицій на основі набутих знань та навичок. Рекомендовані теми малюнків: багатофігурні композиції за літературними творами.

6. Скульптура (30 год.)

Теоретична частина. Сюжетна скульптура.

Практична частина. Рекомендовані теми ліплення скульптури: багатофігурні композиції за літературними творами.

7. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (15 год.)

Практична частина. Екскурсії для ознайомлення з природою, історією та культурою краю. Відвідування краєзнавчих, природничих, історичних і художніх музеїв, виставок.

Участь у всеукраїнських, міських та районних конкурсах та виставках.

8. Підсумок (3 год.)

Теоретична частина. Підведення підсумків. Перегляд та обговорення кращих робіт вихованців, виконаних протягом року.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- правила поведінки під час занять;
- сучасне українське образотворче мистецтво;
- властивості різноманітних інструментів та матеріалів;
- конструктивно-анатомічну побудову голови людини;
- методику роботи над живописним зображенням портрету людини;
- поняття «сюжетна композиція»;
- взаємозв'язок об'єктів і фону в композиції;
- закони створення сюжетних композицій на основі набутих знань та навичок;
- поняття «сюжетна скульптура»;
- закони побудови багатофігурної композиції у скульптурі.

Вихованці мають уміти та застосовувати:

- дотримуватися правил техніки безпеки під час роботи;
- організовувати своє робоче місце, правильно сидіти;
- застосовувати методику роботи над живописним зображенням портрету людини;
- застосовувати набуті знання з анатомії, пропорцій людини;
- використовувати різні засоби передачі реалістичного зображення;
- враховувати під час роботи закони сюжетних композицій;
- створювати багатофігурні композиції у скульптурі.

Вихованці мають набути досвіду:

- аналізувати сучасне українське образотворче мистецтво;
- правдивого відображення портрету людини;
- поступового осмислення навколишнього середовища;
- у розвитку естетичних почуттів і творчих здібностей.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№ з/п	Основне обладнання	Кількість
1.	Акварельні фарби	20 аб.
2.	Воскові олівці	20 наб.
3.	Гуаш	20 аб.
4.	Клей ПВА	20 аб.
5.	Кольорові олівці	20 аб.

6.	Кольоровий картон	20 аб.
7.	Кольоровий папір	20 аб.
8.	Папір для акварелі	20 аб.
9.	Папір для малювання	20 аб.
10.	Папір ксероксний	2 уп.
11.	Крейда	20 аб.
12.	Прості олівці	20 аб.
13.	Палітра	20 т.
14.	Гумка	20 т.
15.	Ватман	20 т.
16.	Стакан-непроливайка	20 шт.
Пристосування		
1.	Дошки за кількістю робочих місць	
2.	Дерев'яні підрамники	
3.	Електроприлад для розігріву воску	
4.	Мольберти	
Інструменти		
1.	Ножиці побутові	20 шт
2.	Пензлі різних розмірів	20 наб.
3.	Пера	20 шт.
4.	Лінійка дерев'яна 300 мм	20 шт.
Таблиці, плакати		
1.	Таблиці з образотворчого мистецтва	
2.	Репродукції картин класиків	
3.	Репродукції картин сучасних художників	

ЛІТЕРАТУРА

1. Авер'янова Н. М. Образотворче мистецтво як чинник національного виховання особистості (українознавчий аналіз) : автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.12. Київ, 2007. 17 с.
2. Барб-Галль Ф. Як розмовляти з дітьми про мистецтво [Текст] / пер. з франц. Софії Рябчук. Львів : Видавництво Старого Лева, 2014. 192 с.
3. Джафарова О. С. Нетрадиційні художні техніки у творчому самовираженні молодших школярів // Мистецтво та освіта. Київ : Педагогічна думка, 2012. № 3. С. 38-43.
4. Етнокультурне виховання учнів засобами декоративно-ужиткового мистецтва в умовах позашкільного навчального закладу : метод. посіб. / [І. Д. Бровко, А. В. Корнієнко, В. В. Мачуський та інші]; за ред. А. В. Корнієнко. Дніпро : ПП Дрига Т. В., 2016. 236 с.
5. Коваленко О. Гончарство Полтави XVIII століття : монографія. Опішне : Українське Народознавство, 2018. 448 с.
6. Комаровська О. А. Мистецька освіта: передчуття змін та готовність учителя до них // Мистецтво та освіта. 2017. № 3. С. 10-15.
7. Комаровська О. А. Мистецькі досягнення учнів: що і як оцінюємо // Мистецтво та освіта. 2018. № 4. С. 2-6.
8. Комаровська О. А. Мистецтво в новій українській школі: що змінилося? // Початкова освіта: методичні рекомендації. К. : УОВЦ «Оріон», 2018. С. 122-125.
9. Комаровська О. А. Художньо обдарована особистість: сутність, реалії, розвиток : монографія. Івано-Франківськ: НАІР, 2014. 412 с.
10. Комаровська О. А., Миропольська Н. Є. Оцінювання навчання мистецтва як засіб особистісного розвитку учня молодшого шкільного віку // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія: Теорія і методика мистецької освіти : збірник наукових праць. Вип. 14(19). Ч. 1. Київ : НПУ, 2013. 241 с. С. 190–195.
11. Компетентнісний підхід у навчально-виховному процесі позашкільного навчального закладу : метод. посіб. / В. В. Вербицький, А. Е. Бойко, А. В. Корнієнко та ін. ; за заг. ред. В. В. Мачуського. Харків : «Друкарня Мадрид»; 2015. 178 с.
12. Концепція нової української школи. URL: <https://www.slideshare.net/tsnua/ss-70132344>.
13. Левицька М. Дослідження твору мистецтва: опис – аналіз – інтерпретація // Мистецький альманах «Артес». URL: https://artesanmanac.com/opys_analiz_interpretacija/.

14. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі : посібник для вчителів / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Е. В. Белкіна, О. В. Калініченко, І. В. Руденко. Харків : Веста: Видавництво «Ранок», 2006. 256 с.
15. Митці України: енциклопедичний довідник / упоряд.: М. Г. Лабінський, В. С. Мурза; за ред. А. В. Кудрицького. Київ : «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1992. 848 с.
16. Половіна О. А. Образотворча майстерня // Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк; наук. ред. Г. В. Беленька; авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, В. М. Вертугіна та ін. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. 352 с.
17. Прима І. Акварельний живопис у позашкільних навчальних закладах художньо-естетичного профілю // Мистецтвота освіта. Київ : Педагогічна думка, 2016. № 1. С. 34-38.
18. Просіна О. В. Толока позашкільників: методичний путівник / за наук. ред. проф. Т. М. Сорочан, В. В. Сидоренко. Київ: СПД Резников В. С., 2018. 76 с.
19. Рагозіна В. В., Очеретяна Н. В. Учимся в майстрів декоративно-ужиткового мистецтва. Малюємо, ліпимо : 6-й рік життя : альб. для дит. творчості та мет. рек. Київ : Генеза, 2017. 48 с.+ 12 с. вкл. (Серія «Маленький митець»).
20. Рагозіна В. В. Бесіда як інструмент організації сприймання та обговорення творів живопису з дітьми: типи і педагогічний супровід // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. праць. Інститут проблем виховання НАПН України. Київ, 2017. Вип 21. Кн. 2. С. 197-209.
21. Селезньова А. В. Основи орнаментальної побудови композиції весільного рушника // Вісник КНУКиМ. Серія : Мистецтвознавство. Вип. 33. С. 131-139. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknukim_myst_2015_33_20.
22. Семенов О. С. Формуємо творчо спрямовану особистість: перші кроки : [навч. посіб. для педагогів позашкільних та дошкільних навч. закладів]. Луцьк : ПДВ «Твердиня». 2016. 156 с.
23. Сотська Г., Шмельова Т. Словник мистецьких термінів. Херсон : Стар, 2016. 52 с.
24. Формування ціннісних орієнтирів навчально-виховного процесу у позашкільних навчальних закладах: моногр. / за ред. В. В. Мачуського. Київ : ТОВ «Видавництво «Сталь», 2017. 220 с.

25. Ціннісні орієнтири навчально-виховного процесу у позашкільних навчальних закладах: метод. посіб. / А. Е. Бойко, А. В. Корнієнко, О. В. Литовченко та ін.; [за ред. В. В. Мачуського]. К. : ТОВ «Артмедіа прінт», 2017. 272 с.

26. Чепіль Л. П., Запорожець Г. М. Навчальний натюрморт: підготовка рисунка під акварельний живопис // Мистецтво та освіта. 2018. №1(87). С. 46-51.